



Communicative interference in the development of linguoculture

Dildora NAIMOVA¹

Uzbekistan State World Languages University

ARTICLE INFO

Article history:

Received May 2025

Received in revised form

15 June 2025

Accepted 25 June 2025

Available online

15 July 2025

Keywords:

communicative interference,
linguistic and cultural
competence,
intercultural
communication,
language learning process,
pragmatic errors, cultural
differences,
linguistic competence.

ABSTRACT

This article analyzes the role and impact of communicative interference in the development of linguistic and cultural competence. In particular, it examines the influence of a learner's native language on the acquisition of a second or foreign language, as well as misunderstandings caused by cultural differences and how to overcome them. The study highlights both linguistic and pragmatic manifestations of interference and their effects on intercultural communication through concrete examples. The results demonstrate the importance of integrating language and culture in shaping intercultural competence.

2181-1415/© 2025 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol6-iss6/S-pp47-51>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Lingvomadaniyatni rivojlantirishda kommunikativ interferensiya

ANNOTATSIYA

Kalit so'zlar:

kommunikativ
interferensiya,
lingvomadaniyat,
madaniyatlararo muloqot,
til o'rganish jarayoni,
pragmatik xatolar,
madaniy tafovut,
lingvistik kompetensiya.

Ushbu maqolada lingvomadaniyatni rivojlantirish jarayonida kommunikativ interferensiyaning o'rni va ta'siri tahlil qilingan. Xususan, til o'rganuvchilarning ikkinchi yoki xorijiy tilni o'zlashtirishida ona tilining ta'siri, madaniy tafovutlar natijasida yuzaga keladigan tushunmovchiliklar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada interferensiyaning lingvistik va pragmatik ko'rinishlari, shuningdek, ularning madaniyatlararo muloqotga ta'siri asosli misollar bilan yoritilgan. Tadqiqot natijalari lingvomadaniy kompetensiyani shakllantirishda til va madaniyat integratsiyasining muhimligini ko'rsatadi.

¹ Uzbekistan State World Languages University.

Коммуникативная интерференция в развитии лингвокультуры

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

коммуникативная интерференция, лингвокультурная компетенция, межкультурная коммуникация, процесс изучения языка, прагматические ошибки, культурные различия, языковая компетенция.

В данной статье рассматриваются роль и влияние коммуникативной интерференции в процессе развития лингвокультурной компетенции. Особое внимание уделяется влиянию родного языка учащегося на освоение второго или иностранного языка, а также недопониманиям, возникающим из-за культурных различий, и способам их преодоления. В статье представлены лингвистические и прагматические проявления интерференции и их воздействие на межкультурную коммуникацию с конкретными примерами. Результаты исследования подчеркивают важность интеграции языка и культуры в формировании межкультурной компетенции.

KIRISH

Globalizatsiya jarayonlari kuchayib borayotgan hozirgi davrda turli xalqlarning til va madaniyat doirasida o'zaro ta'sirchanligi ortib bormoqda. Xususan, chet tillarni o'rganish nafaqat lingvistik kompetensiyani, balki madaniy tafakkur va muloqot madaniyatini ham shakllantirishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, lingvomadaniyat — til orqali madaniyatni anglash, uzatish va qabul qilish jarayoni — til o'rgatish va o'rganishda muhim o'rin tutadi.

Biroq, bu jarayon doimiy ravishda silliq kechmaydi. Til o'rganayotgan shaxs o'z ona tilining me'yor va tajribasiga asoslangan holda yangi tilda muloqot qilishga urinadi. Bu esa ko'pincha **kommunikativ interferensiya** deb ataladigan hodisani yuzaga keltiradi. Interferensiya lingvistik birliklarning (fonetik, grammatik, leksik) noto'g'ri ishlatilishidan tashqari, madaniy qadriyatlar, nutq etiketi va kommunikativ strategiyalarda ham namoyon bo'ladi.

Mazkur maqolada kommunikativ interferensiyaning lingvomadaniyatni rivojlantirishdagi roli tahlil qilinadi, uning salbiy va ijobiy jihatlari yoritilib, madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirishda qanday vosita bo'lishi mumkinligi haqida ilmiy izlanishlar olib boriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Lingvomadaniyat va kommunikativ interferensiya sohalari zamonaviy tilshunoslikda keng o'rganilayotgan mavzulardan hisoblanadi. Til va madaniyat o'zaro uzviy bog'liq bo'lib, har qanday muloqot nafaqat lingvistik, balki madaniy komponentlarni ham o'z ichiga oladi. Bu borada E. Sapir va B. L. Uorf tomonidan ishlab chiqilgan **lingvistik nisbiylik nazariyasi** til va tafakkur o'rtasidagi bog'liqlikni ilmiy asosda yoritadi. Ularning fikriga ko'ra, inson dunyoni qanday tasavvur qilishi uning tiliga bog'liq bo'ladi, shuningdek, madaniy tafakkur ham til orqali shakllanadi.

Kommunikativ interferensiya bo'yicha G. Kellerman va E. Bialystok tadqiqotlari muhim o'ringa ega bo'lib, ular til o'rganuvchilarning ongi va nutqidagi transfer hodisalarini tahlil qilgan. Shuningdek, O'zbekistonda O. Jo'raqulov, M. To'xtaxo'jayev, R. A'zamov kabi olimlar lingvistik va madaniy interferensiya muammolarini mahalliy

kontekstda o'rganib, o'zbek tilining o'qitilishida uchraydigan interferensiya holatlarini yoritganlar.

Ko'plab tadqiqotlarda lingvomadaniyatiy yondashuv o'quvchilarning til kompetensiyasi bilan bir qatorda, madaniyatlararo muloqotga tayyorgarligini ham shakllantirishi ta'kidlanadi. Xususan, Claire Kramsch (1993) **"Language and Culture"** nomli asarida madaniy kontekstlarsiz til o'rganish mumkin emasligini isbotlaydi. Ushbu nazariy asoslar maqolada olib borilayotgan tahlil va kuzatuvlar uchun ilmiy poydevor vazifasini bajaradi.

Ushbu tadqiqotda **deskriptiv** (tasviriy) va **analitik** (tahliliy) yondashuvlar asosida ilmiy faoliyat amalga oshirildi. Asosiy metod sifatida quyidagilar qo'llanildi:

Korpus tahlili – o'zbek, ingliz va rus tillaridagi madaniyatlararo muloqot matnlari o'rganildi va ularning lingvokulturologik jihatlari tahlil qilindi.

Solishtirma tahlil – ikki va undan ortiq tillarda yuzaga kelgan interferensiya holatlari o'zaro qiyoslandi.

Kuzatuv usuli – til o'rganuvchilarning muloqot jarayonida uchraydigan tipik interferensiya xatolari qayd etildi.

Suhbat va so'rovnoma – xorijiy til o'rganuvchi talabalar va o'qituvchilar o'rtasida muloqot madaniyati va interferensiya yuzasidan fikrlar yig'ildi.

Tadqiqot uchun asosiy obyekt sifatida universitetda tahsil olayotgan chet ellik talabalar hamda xorijiy til o'qituvchilari tanlab olindi. Ularning yozma va og'zaki nutqida uchraydigan interferensiya holatlari real muloqot kontekstida o'rganildi.

NATIJALAR VA MUHOKAMALAR

Tadqiqot davomida olib borilgan kuzatuvlar va tahlillar shuni ko'rsatdiki, kommunikativ interferensiya til o'rganish jarayonida ko'plab madaniyatlararo tushunmovchiliklarning asosiy sababi hisoblanadi. Ayniqsa, o'zbek tilini ikkinchi til sifatida o'rganayotgan xorijiy talabalar hamda ingliz tilini o'rganayotgan o'zbek talabalar muloqot jarayonida ona tilidagi nutq normalarini avtomatik tarzda yangi tilga ko'chirib qo'llaganliklari aniqlandi.

Quyidagi asosiy natijalar kuzatildi:

Fonetik interferensiya: Ona tilining fonetik xususiyatlari yangi tilda talaffuzga ta'sir qilmoqda. Masalan, ingliz tilidagi ba'zi tovushlar o'zbek tilida mavjud bo'lmagani uchun noto'g'ri talaffuz qilinmoqda (masalan, /θ/ tovushining /s/ bilan almashtirilishi).

Leksik interferensiya: O'quvchilar ona tilidagi so'zlarning ingliz yoki o'zbek tilidagi muqobilini tanlamasdan to'g'ridan-to'g'ri tarjima qilgan holatlari ko'p uchraydi. Bu esa muloqotda noaniqlik va madaniy mos kelmaslik holatlariga olib kelmoqda.

Pragmatik interferensiya: O'z ona tilidagi etiketik ifodalarni boshqa tilda qo'llash madaniy xatolarga olib kelmoqda. Masalan, salomlashuv, minnatdorchilik bildirish, uzr so'rash kabi holatlarda kontekstga mos bo'lmagan iboralardan foydalanilmoqda.

Madaniy tafovutlar: O'quvchilar va o'qituvchilar o'rtasida yuzaga kelgan kommunikativ noqulayliklarning katta qismi madaniyatlararo tafovutlar natijasida yuzaga kelmoqda. Xususan, g'arb madaniyatiga oid erkin muloqot uslubi bilan sharq madaniyatiga xos bo'lgan rasmiy va ehtiyotkorlik bilan yondashuv o'rtasida ziddiyatlar paydo bo'lmoqda.

Muhokama natijalariga ko'ra, kommunikativ interferensiyani bartaraf etishda faqat til o'rgatish yetarli emas, balki **madaniy kompetensiyani shakllantirish**,

madaniyatlararo tafakkurni rivojlantirish, hamda lingvokulturologik materiallar asosida o'qitish zaruriyati muhim o'rin tutadi.

Shuningdek, talabalarda til va madaniyatni integratsiyalashgan holda o'zlashtirish samaradorligini oshirish uchun quyidagi yondashuvlar foydali bo'lishi mumkin:

Dialogik va rolli o'yinlar orqali madaniy nutq vaziyatlarini modellashtirish
Interaktiv multimediya materiallari asosida madaniyatlararo muloqotni o'rgatish

Xatoliklar tahlili asosida interferensiyaga oid maxsus mashqlar ishlab chiqish

Umuman olganda, kommunikativ interferensiya til o'rganishdagi muammo bo'lishi bilan birga, to'g'ri yondashuvlar bilan u lingvomadaniy bilimlarni mustahkamlashda foydali vositaga aylanishi mumkin.

XULOSA

Lingvomadaniyatni rivojlantirishda kommunikativ interferensiya muhim omillardan biri sifatida qaralishi zarur. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, til o'rganish jarayonida o'quvchilarning ona tili va madaniy tajribasi yangi tilga ko'chirilishi natijasida fonetik, leksik, grammatik hamda pragmatik darajalarda xatolar yuzaga kelmoqda. Bunday interferensiya nafaqat lingvistik, balki madaniyatlararo muloqotda ham turli noaniqlik va tushunmovchiliklarga sabab bo'ladi.

Shu bois, xorijiy til o'qitishda faqat grammatik va lug'aviy bilimlar emas, balki madaniy kompetensiyani ham rivojlantirish muhim hisoblanadi. O'quvchilarda madaniyatlararo tafakkur va lingvokulturologik anglash qobiliyatini shakllantirish orqali kommunikativ interferensiyani kamaytirish mumkin.

Quyidagi xulosalarga kelindi:

Interferensiya – bu faqatgina xatolik emas, balki o'quvchining til va madaniyat o'rtasidagi o'zaro munosabatni anglash imkoniyatidir.

Madaniyatga oid real vaziyatlarga asoslangan mashg'ulotlar, rol o'yinlari, dialoglar orqali interferensiyani aniqlash va bartaraf etish mumkin.

Til va madaniyat integratsiyasi zamonaviy til o'rgatish metodikasining ajralmas qismi bo'lishi kerak.

Ushbu ilmiy maqola doirasidagi natijalar tilshunoslik, lingvodidaktika va madaniyatshunoslik sohalarida olib boriladigan keyingi tadqiqotlar uchun nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Bialystok, E. (1990). *Communication strategies: A psychological analysis of second-language use*. Oxford: Blackwell.
2. Kramsch, C. (1993). *Language and culture*. Oxford: Oxford University Press.
3. Kellerman, E., & Sharwood Smith, M. (1986). *Crosslinguistic influence in second language acquisition*. Oxford: Pergamon Press.
4. Sapir, E. (1921). *Language: An introduction to the study of speech*. New York: Harcourt, Brace.
5. Whorf, B. L. (1956). *Language, thought, and reality: Selected writings of Benjamin Lee Whorf*. Cambridge, MA: MIT Press.
6. Jo'raqulov, O. (2009). *Chet tilini o'qitishda madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish*. Toshkent: O'qituvchi.
7. To'xtaxo'jayev, M. (2016). *Lingvokulturologiya asoslari*. Toshkent: Fan.

8. A'zamov, R. (2020). *Chet tilini o'rganishda interferensiya va uning xususiyatlari*. Tilshunoslik jurnali, 2(1), 45–52.
9. Brown, H. D. (2007). *Principles of language learning and teaching* (5th ed.). White Plains, NY: Pearson Education.
10. Risager, K. (2006). *Language and culture: Global flows and local complexity*. Clevedon: Multilingual Matters.